

ENW'R PWYLLGOR	Pwyllgor Craffu Gwasanaethau
DYDDIAD Y CYFARFOD	Tachwedd 17eg, 2016
EITEM	Dechrau i'r Diwedd, Gwasanaeth Plant a Chefnogi Teuluoedd
IS BENNAWD	Cyflwyno ymatebion i sylwadau'r aelodau o'r cyfarfod paratoi Hydref 18fed, 2016.
AWDUR	Pennaeth Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd
ARWEINYDD CABINET	Cynghorydd Mair Rowlands

- Cyflwynir yr adroddiad hon ar gais y Pwyllgor Craffu Gwasanaethau fel ymateb i sylwadau'r aelodau i'r papur a rannwyd gyda hwy yn y cyfarfod paratoi ar Hydref 18fed, 2016. Roedd y papur a gyflwynwyd yn canolbwyntio ar ddiweddariad ar argymhellion yr adolygiad Dechrau i'r Diwedd o'r Gwasanaeth Plant a gomisiynwyd ym mis Hydref 2012.
 - Gofynwyd am ymateb i sawl pwynt penodol ac fe gyflwynir atebion isod i'r pwyntiau fel y maent wedi eu codi yn y daflen a roddwyd at ei gilydd o'r cyfarfod paratoi.
- (i) **Bod dyletswydd ar y gwasanaeth i anfon plant yn all sirol oherwydd eu bod angen gofal arbenigol na ddarperir yng Ngwynedd, a**
- (ii) **Pe byddir wedi sefydlu darpariaeth o'r fath yng Ngwynedd fe fyddir efallai wedi gwneud arbedion**
- Mae 15 o blant a phobl ifanc mewn gofal ar hyn o bryd wedi eu lleoli mewn unedau preswyl allan o'r Sir. Mae'r penderfyniad i leoli plentyn tu allan i'r Sir yn un sydd yn cael ei wneud yn seiliedig ar asesiad o anghenion y plentyn neu'r person ifanc, ac yn cael ei wneud mewn Panel Statudol aml-asiantaethol sydd yn cael ei gadeirio gan y Pennaeth Gwasanaeth Plant. Mae'r aelodaeth statudol ar y Panel Comisiynu Lleoliadau yn cynnwys cynrychiolaeth o Fwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr, Adran Addysg Cyngor Gwynedd a'r Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd ac yn ystyried anghenion y plentyn yn eu cyfanrwydd ac yn dod i benderfyniad ynghlŷn â'r lleoliad mwyaf addas.
 - Mae'r bobl ifanc sydd wedi ei lleoli tu allan i'r Sir mewn unedau preswyl wedi cyrraedd yno oherwydd fod ganddynt anghenion dwys a

chymhleth na ellid fod wedi darparu ar eu cyfer yn lleol mewn gofal maeth nac mewn uned breswyl arferol. Mae anghenion y pymtheg yn wahanol iawn i'w gilydd, ac felly ni ellir cynllunio i sefydlu darpariaeth yng Ngwynedd fyddai yn cyfarfod yr angen. Mae'r ystod o anghenion yn cynnwys ymddygiad rhywiol niweidiol tuag at eraill; anabledau dysgu dwys; anabledau corfforol a dysgu dwys; problemau ymddygiad sydd wedi arwain at Orchymynion Llys i'w lleoli mewn unedau penodol er mwyn darparu therapi priodol; problemau iechyd meddwl sydd yn golygu fod angen lleoliad ysbyty ac ymddygiad mor berygl i'w hunain ac eraill fel bod angen lleoliad mewn uned ddiogel am gyfnod. Mae'r bobl ifanc yma, onibai am y rhai sydd mewn lleoliadau oherwydd anabled, yn destun Gorchymynion llys ac mae gan y Cyngor gyfrifoldeb rhiant drostynt.

- Fel y gwelir, mae'r amrywiaeth o anghenion yn dangos na fyddai arbedion i'w gwneud o sefydlu darpariaeth yng Ngwynedd – byddwn yn parhau o fod mewn sefyllfa o gomisiynu lleoliadau arbenigol allan o'r Sir er mwyn cyfarfod â'r anghenion a sicrhau ymyrraeth briodol.
- Codwyd y cwestiwn penodol yma yn y Panel Strategol Diogelu ar ddechrau'r flwyddyn yma ac aed a'r cais i gyfarfod Penanethiaid Plant Gogledd Cymru ar gyfer trafodaeth i edrych a fyddai awydd ystyried trefniadau is-ranbarthol neu ranbarthol. Y canlyniad a ddaethpwyd ato oedd nad oedd modd sefydlu darpariaeth o'r fath oherwydd yr amrywiaeth a'r mathau o anghenion arbenigol sydd angen eu cyfarch gan y darpariaethau hyn. Ystyriwyd y mater yn un anymarferol yn rhanbarthol ac oherwydd blaenoriaethau eraill sydd yn wynebu'r rhaglen waith ni fu pednerfyniad i symud ymlaen gyda'r cynnig.

(iii) Yn amlwg nad oedd cyllideb ar gael i gyflawni'r 3 argymhelliad yn deillio o'r adolygiad

- Fel y nodwyd yn yr adroddiad i'r cyfarfod paratoi, cafwyd buddsoddiad sylweddol i weithredu'r prif argymhelliad o'r adolygiad, sef sefydlu Tim Trothwy Gofal, ac fe fydd cyfeiriad pellach at waith y tim ymhellach yng nghorff yr adroddiad yma.
- Nid oedd angen cyllideb ychwanegol i weithredu'r ail argymhelliad gan mai sefydlu trefn graffu lleoliadau newydd o fewn yr adnoddau oedd gennym yn barod oedd y nôd, ac mae hynny erbyn hyn wedi sefydlu yn gadarn ac effeithiol.

- O'r tri argymhelliad arall oedd yn sefyll, roedd rheysmau dilys pam na symudwyd i weithredu arnynt yn syth nad oedd yn ymwneud â chyllideb.
- Y cyntaf oedd sicrhau gwell mynediad at wasanaethau i'r rhai oedd yn derbyn gwasanaethau cymdeithasol. Roedd y meini prawf ar gyfer derbyn mynediad i wasanaethau wedi eu hymrwymo yn y fframwaith gomisiynu ar y pryd ar gyfer pecynnau 'Teuluoedd yn Gyntaf'. Ar y pryd, roedd y modd yr oedd hyn wedi ei sefydlu yng Ngwynedd yn rwystr sylfaenol i wireddu'r argymhelliad, ond erbyn hyn a thros amser mae Gwynedd (fel awdurdodau eraill) yn caniatáu mynediad at y gwasanaethau hyn ac felly mae'r argymhelliad wedi ei wireddu. Roedd penderfyniad i sefydlu yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd ar ei newydd wedd yn 2014 yn mynd gam mawr ymlaen i gyrraedd y nôd yma gan osod gwasanaethau statudol a gwasanaethau ymyrraeth gynnar ac ataliol i blant a'u teuluoedd mewn un Adran o dan arweiniad Pennaeth Gwasanaeth.
- Roedd yr ail argymhelliad, sef sefydlu 'un drws ffrynt' yn ddibynol ar ryddhau trefniadau strwythurol i'w wireddu yn hytrach na chyllid ychwanegol. Byddai'r 'un drws ffrynt' yn symud ein gwaith sgrinio i ddechrau proses nad oedd yn ddisgwyliad statudol ar y Cyngor ar y pryd. Yn y cyfnod yma yn ogystal, roedd yr angen i sefydlu'r Tim Trothwy Gofal a blaenoriaethau eraill yn golygu nad oedd y momentwm na'r capasiti yno i ystyried newid mor arwyddocaol. Mae treigl amser yn ogystal yn golygu ein bod erbyn hyn llawer yn nes at sefydlu 'un drws ffrynt'. Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 a ddaeth yn weithredol ar Ebrill 6ed, 2016, wedi ein cynorthwyo i greu'r amgylchiadau statudol i sefydlu un drws ffrynt. Mae disgwyliad statudol o dan y Ddeddf i sefydlu yr hyn a elwir yn Wasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth (*IAA - Information, Advice and Assistance*), ac mae'r rhaglen waith yma yn cael sylw er bydd y datrusiad ychydig yn wahanol erbyn hyn.
- Mae'r trydydd argymhelliad yn fodel ar gyfer sefydlu gwasanaeth aml asiantaethol i weithio gyda teulu o'r awgrym cyntaf o broblem neu bryder gan aros gyda'r teulu hyd at y datrusiad. Er yn seiliedig ar waith ymchwil ymarfer da yn yr Alban, mae yma atsain o raglen 'Troubled Families' yn Lloegr. Y syniad sylfaenol yw i weithio yn agos gyda'r teuluoedd mwyaf anghenus gan weithio yn ddiflino i ddatrys eu sefyllfa cyn encilio. Mae hyn yn seliedig ar wario canran sylweddol fwy o amser gyda teuluoedd na'r hyn sydd yn bosibl o fewn ein hadnoddau cyfredol. Ond, er hynny, mae gennym ddau

wasanaeth sydd yn gweithio yn dilyn model tebyg, sef y Tim IFSS a'r Tim Trothwy Gofal.

- Mae'r Tim IFSS yn dim aml asiantaethol yn gweithio ar ran Gwasanaethau Plant ar yr haen uchaf o angen gyda rhieni sydd yn camddefnyddio sylweddau, ac mae'n wasanaeth effeithiol gyda gweithwyr yn gwario oriau o bob dydd gyda'r teulu. Mae'r gweithwyr yn gyfygnedig i gario nifer fechan iawn o achosion ar y tro. Bydd gwaith y Tim Trothwy Gofal yn wybyddus i'r aelodau o'r adroddiad i'r cyfarfod paratoi.
- Yr ydym yn gwybod o'n profiad yn lleol er mwyn llwyddo i sicrhau newid mewn teuluoedd a sefydlogi eu sefyllfaoedd fod angen sylw ac anogaeth ddwys am oddeutu chwe mis. Mae hyn yn ymrwymiad amser sylweddol. Pe byddem er enghraifft, yn lleihau nifer achosion gweithwyr cymdeithasol o 30 i 3 fel yn y Tim IFSS, byddai modd rhoi llawer mwy o sylw i'r materion yma, ond o ran rhifeg sylfaneol, i gyfarch anghenion 800 o blant ar restrau ein gweithwyr cymdeithasol ar unrhyw un diwrnod byddai angen buddsoddiad sylweddol i gyfarch hynny. Byddai hefyd angen ategu capasiti drwy ddefnyddio adnoddau cyfredol asiantaethau eraill, neu fuddsoddiad asiantaethau eraill i greu tim o'r fath.
- Ein profiad cyfredol yw bod asiantaethau yn hytrach na bod ar gael i gydweithio, yn llai parod i wneud hynny oherwydd eu her ariannol a'u her capasiti eu hunain. Rydym yn ymarferol yn cael anhawster sicrhau presenoldeb asiantaethau mewn cynhadleddau achos amddiffyn plant, ac mae parodrwydd i ymrwymo i drefniadau eraill llai difrifol yn fwyfwy o her o fis i fis.
- Nid oes modd rhoi braslun o gôst i'r argymhelliad fel y gwelir o'r eglurhad a'r cyd destun uchod.

(iv) Bod angen mwy o wybodaeth i gynnwys: beth yw effaith yr arbedion; mwy o fanylder ynglŷn â nifer achosion y Tim Trothwy Gofal; braslun o gôst y trydydd argymhelliad ac a fyddai effaith positif o'i weithredu a/neu fyddai modd i'r awdurdod ddatblygu darpariaeth eu hun ar gyfer gofal plant.

- Mae'r gwasanaeth wedi gwireddu symiau sylweddol drwy gynlluniau effeithlonrwydd a thoriadau yn ystod 15/16 ac 16/17. Hyd yma, nid oes effaith sylweddol ar ein gallu i ymateb ar y rheng flaen. Y prif risg

yn y Gwasanaeth Plant yw lleoliadau a natur cyfnewidiol y maes. Er cynllunio manwl iawn gan reolwyr yr Adran gyda'r Adran Gyllid a gwaith taflunio manwl a gofalus i'r dyfodol, mae adegau yn codi lle mae rhai achosion nad ydym wedi eu rhagweld yn dod i'n sylw sydd yn golygu fod angen ail broffilio gwariant ac adrodd ar orwariant posib. Mae hyn wedi ei wneud yn rheolaidd ac yn gyson, ac mae dau gynllun drud wedi eu hadnabod ar ddiwedd chwarter 2, 16/17 nad oeddent wedi eu rhagweld ar ddechrau'r flwyddyn.

- Ers Ionawr 2016, mae'r Tim Trothwy Gofal wedi gweithio gyda 53 o deuluoedd gyda chyfanswm o 93 o blant, gyda chanran uchel o blant o dan 4 oed a phlant yn eu harddegau yn y cohort yma. O edrych ar gostau sydd wedi eu hosgoi pe na bai ymyrraeth ddwys wedi bod gyda'r teulu a bod y plant yma yn mynd i ofal neu yn ddim yn dychwelyd o leoliadau drud i leoliadau maeth neu adref, cyfrifwyd fod costau o £419,469 wedi ei osgoi ac mae'r arbediad ar ddau o achosion yn y cohort yma yn sylweddol.
- Mae'r ymateb i bwynt (i) a (iii) uchod yn cyfarch y cwestiwn olaf yn (iv).